

Diskriminační schopnost škály emoční blízkosti v partnerském vztahu vzhledem k času trávenému s partnerem¹

Teoretický úvod

Partnerské vztahy představují významnou oblast lidského fungování a jsou úzce spojeny s psychickou pohodou, subjektivní spokojeností a duševním zdravím jedince (Simpson & Overall, 2014). Kvalita partnerského vztahu závisí na řadě procesů, mezi něž patří především emoční blízkost. Ta je v literatuře popisována jako subjektivně prožívaný pocit propojení, důvěry a vzájemného porozumění mezi partnery (Reis & Shaver, 1989; Sinclair & Dowdy, 2005).

Emoční blízkost vzniká zejména prostřednictvím otevřené komunikace, sebeotevření a vnímané partnerské odezvy, která umožňuje sdílení osobních zkušeností v bezpečném prostředí (Laurenceau et al., 1998). Z hlediska teorie vazby lze emoční blízkost chápat jako psychologický projev bezpečné partnerské vazby, která je doprovázena pocitem jistoty, podpory a vzájemné dostupnosti (Hazan & Shaver, 1987). Vyšší míra emoční blízkosti je spojována s větší vztahovou spokojeností a stabilitou, zatímco její nedostatek může indikovat osamělost, nejistotu a sníženou kvalitu celého vztahu (Sels et al., 2019).

Jedním z možných behaviorálních projevů emoční blízkosti může být množství času, které spolu partneři společně tráví. Lze předpokládat, že vyšší míra citového propojení může souviset s větší tendencí vyhledávat společné aktivity a sdílený čas. Následující část se proto zaměřuje na empirické ověření tohoto předpokladu.

Cíl práce

Cílem této práce je posoudit diskriminační schopnost škály emoční blízkosti v partnerském vztahu vzhledem k času aktivně trávenému s partnerem týdně.

Výzkumná otázka

Dokáže hrubé skóre škály emoční blízkosti v partnerském vztahu rozlišit mezi respondenty, kteří tráví s partnerem aktivně více času týdně, a těmi, kteří ho tráví méně?

Hypotéza

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=729>.

H1: Vyšší skóre emoční blízkosti v partnerském vztahu bude spojeno s vyšší pravděpodobností zařazení respondenta do skupiny osob, která tráví s partnerem aktivně více času týdně.

Metodologická část

Soubor

Původní datový soubor tvoří 398 respondentů a pochází z projektu zaměřeného na ověření psychometrických vlastností škály emoční blízkosti v partnerském vztahu. Do finální analýzy byli zahrnuti pouze respondenti s validnímu údaji o času aktivně stráveném se svým partnerem během týdne. Případy s chybějícími nebo nevyužitelnými údaji byly z analýzy vyřazeny. Finální datový soubor tak tvoří 277 respondentů.

Proměnné

Prediktor

Prediktorem je hrubé skóre škály emoční blízkosti v partnerském vztahu (HS). Skóre bylo vypočteno jako součet jednotlivých položek škály a dále bylo analyzováno jako spojitá proměnná.

Kritérium (outcome)

Jako kritérium je stanoven čas strávený s partnerem během týdne uváděný v hodinách. Tato spojitá proměnná byla dichotomizována na základě jejího mediánu (21 hodin týdně), a respondenti tak byli rozděleni do dvou skupin:

- 0 = méně než 21 hodin týdně
- 1 = 21 a více hodin týdně

Tímto způsobem bylo možné posoudit schopnost škály rozlišovat mezi osobami s nižším a vyšším objemem času aktivně stráveným se svým partnerem.

Postup analýzy

Pro posouzení diskriminační schopnosti škály byla použita metoda s názvem ROC analýza (Receiver Operating Characteristic). ROC analýza se často využívá při hodnocení diagnostických nástrojů nebo psychologických škál, protože umožňuje posoudit, do jaké míry je spojitý prediktor schopen správně rozlišovat mezi dvěma skupinami definovanými na základě binárního kritéria.

Tzv. ROC křivka znázorňuje vztah mezi senzitivitou a hodnotou 1 – specificita při různých cut-off hodnotách hrubého skóre. Senzitivita vyjadřuje podíl správně identifikovaných pozitivních případů, zatímco specificita určuje podíl správně identifikovaných negativních

případů. Cut-off hodnota představuje hranici, na jejímž základě jsou respondenti klasifikováni do jedné ze dvou skupin. Při různých hodnotách této hranice se mění poměr správně a nesprávně klasifikovaných případů.

Hlavním ukazatelem je plocha pod křivkou (AUC – Area Under the Curve), která vyjadřuje celkovou míru diskriminační schopnosti škály. Hodnota AUC se typicky pohybuje mezi 0,5 (náhodná klasifikace) a 1,0 (perfektní rozlišení). Dále byl stanoven 95% interval spolehlivosti a na základě Youdenova indexu byla identifikována optimální cut-off hodnota, která maximalizuje součet senzitivity a specifcity.

Výsledky

ROC analýza ukázala, že hrubé skóre emoční blízkosti vykazuje pouze velmi slabou schopnost rozlišovat mezi respondenty podle množství času tráveného aktivně s partnerem během týdne.

Hodnota plochy pod křivkou (AUC) je 0,566 (95% CI [0,499; 0,633]). Tato hodnota pouze mírně převyšuje hodnotu 0,5 a interval spolehlivosti tuto hodnotu rovněž zahrnuje, což odpovídá klasifikaci blízké náhodnému rozhodování. Optimální cut-off skór byl stanoven na HS = 153. Při této hranici činí senzitivita 35,3 % a specifcita 78,3 %. Všechny tyto údaje shrnuje Tabulka 1.

Tabulka 1

Parametry ROC analýzy škály emoční blízkosti v partnerském vztahu

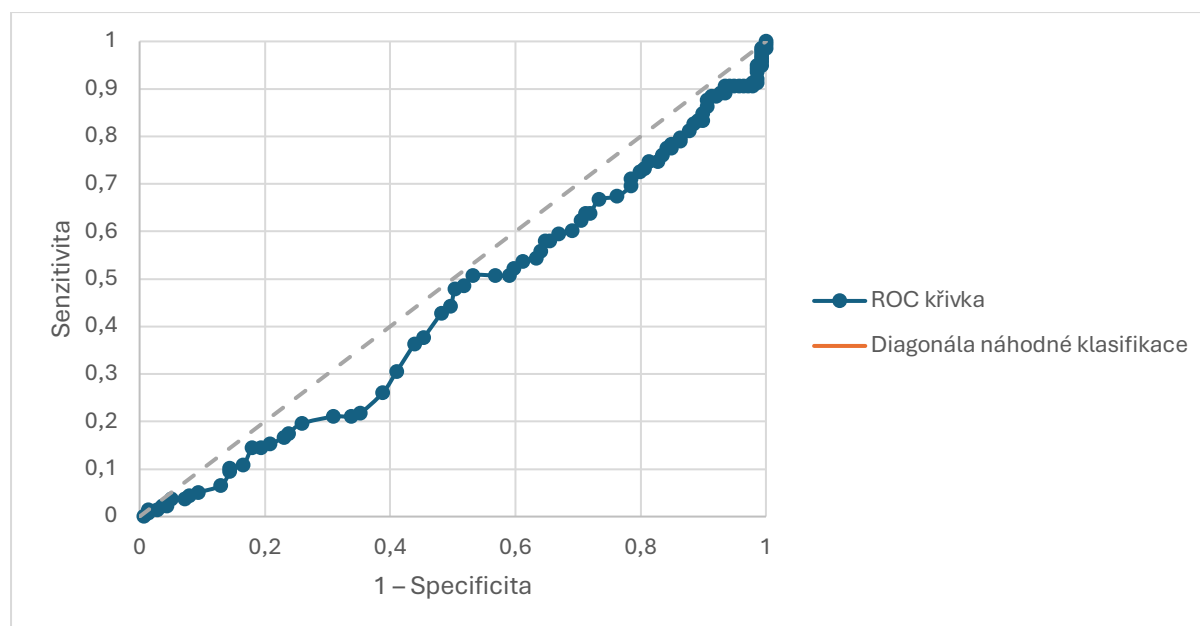
Ukazatel	Hodnota
AUC	0,566
95% CI	[0,499; 0,633]
Optimální cut-off (HS)	153
Senzitivita	35,3 %
Specifcita	78,3 %
Youdenův index	0,136
N (více času s partnerem)	138
N (méně času s partnerem)	139

Pozn.: AUC = plocha pod křivkou; CI = interval spolehlivosti; HS = hrubé skóre; N = počet respondentů.

Diskriminační schopnost modelu je dále znázorněna pomocí ROC křivky na Obrázku 1. Graf zobrazuje vztah mezi senzitivitou a hodnotou 1 – specifcita při různých cut-off hodnotách hrubého skóre. Křivka se nachází v blízkosti diagonály náhodné klasifikace, což odpovídá nízké diskriminační schopnosti modelu.

Obrázek 1

ROC křivka diskriminační schopnosti škály emoční blízkosti v partnerském vztahu

Diskuse

Hypotéza o vztahu mezi vyšším skórem emoční blízkosti a vyšší pravděpodobností zařazení respondenta do skupiny osob trávících s partnerem více času týdně se na základě provedené analýzy nepotvrdila. Výsledky naznačují, že emoční blízkost v partnerském vztahu souvisí s množstvím času stráveným společně s partnerem pouze velmi slabě. Tomu odpovídají také hodnoty senzitivity a specifity. Nízká senzitivita naznačuje, že škála emoční blízkosti v partnerském vztahu zachytí pouze část osob, které tráví se svým partnerem více času. Naopak relativně vyšší specificita naznačuje, že škála je o něco úspěšnější při identifikaci osob, které tráví s partnerem méně času.

Ačkoliv lze teoreticky předpokládat, že vyšší míra citového propojení bude spojena s větší tendencí vyhledávat společné aktivity, tato empirická data tuto souvislost potvrzují jen omezeně. Je možné, že množství času stráveného se svým partnerem během týdne je ovlivňováno i jinými faktory, jako jsou například studijní či pracovní povinnosti, vzdálenost bydliště partnerů, pokud spolu nežijí nebo individuální preference v trávení volného času.

Limity

Hlavním limitem výchozí studie je skutečnost, že pracovala se self-report daty, která mohou být zatížena subjektivním zkreslením respondentů. Proměnná vyjadřující čas stráveným s partnerem během týdne byla založena na přibližném odhadu, nikoliv na přesném měření, což může vést k nepřesnosti v klasifikaci respondentů. Kritérium pro ROC analýzu bylo navíc

vytvoreno mediánovým dělením původně spojité proměnné, což mohlo vést ke ztrátě části informace. Dalším omezením je také skutečnost, že použitá škála emoční blízkosti nepředstavuje standardizovaný nástroj s dlouhodobě ověřenými psychometrickými vlastnostmi. Data mají zároveň průřezový charakter, a proto nelze vyvozovat kauzální vztahy mezi emoční blízkostí v partnerském vztahu a množstvím času stráveného s partnerem.

Závěr

Cílem této práce bylo posoudit, do jaké míry je škála emoční blízkosti v partnerském vztahu schopna rozlišovat mezi respondenty dle toho, kolik času se svým partnerem aktivně tráví během týdne. Výsledky ROC analýzy ukázaly, že diskriminační schopnost této škály je pouze velmi nízká ($AUC = 0,566$). Škála emoční blízkosti tedy vykazuje omezenou schopnost klasifikovat respondenty dle tohoto kritéria. Na základě provedené analýzy lze proto konstatovat, že škála sama o sobě nepředstavuje vhodný nástroj pro rozlišování osob v tomto případě. Výsledky naznačují, že množství společně stráveného času nemusí být spolehlivým ukazatelem emoční blízkosti v partnerském vztahu.

Literatura

- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Laurenceau, J.-P., Barrett, L. F., & Pietromonaco, P. R. (1998). Intimacy as an interpersonal process: The importance of self-disclosure, partner disclosure, and perceived partner responsiveness in interpersonal exchanges. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1238–1251. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.5.1238>
- Reis, H. T., & Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. In S. Duck, D. F. Hay, S. E. Hobfoll, W. Ickes, & B. M. Montgomery (Eds.), *Handbook of personal relationships: Theory, research and interventions* (pp. 367–389). John Wiley & Sons.
- Sels, L., Cabrieto, J., Butler, E., Reis, H., Ceulemans, E., & Kuppens, P. (2019). The occurrence and correlates of emotional interdependence in romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 119(1), 136–158.
<https://doi.org/10.1037/pspi0000212>
- Simpson, J. A., & Overall, N. C. (2014). Partner buffering of attachment insecurity. *Current Directions in Psychological Science*, 23(1), 54–59.
<https://doi.org/10.1177/0963721413510933>
- Sinclair, V. G., & Dowdy, S. W. (2005). Development and validation of the Emotional Intimacy Scale. *Journal of Nursing Measurement*, 13(3), 193–206.
<https://doi.org/10.1891/jnum.13.3.193>